

راهکارهای مهم جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلانسیداحمد مظلوم یار^۱، معین الدین نعیمی^۲^{۱،۲} پوهنتون بغلان، بغلان، افغانستان

ایمیل: mazlumyar88@gmail.com

چکیده

امروزه، سطح پائین درآمد خانواده‌ها و بالا بودن قیمت سایر گوشت‌های موجود در بازار ولایت بغلان، بلند بودن فیصدی چربی سایر گوشت‌ها، تقاضای مردم به مصرف گوشت مرغ را بیشتر کرده است. شواهد نشان می‌دهد که ولایت بغلان با داشتن 1,053,000 نفر جمعیت، مقدار گوشت مرغ مورد نیاز جامعه را تامین کرده نمی‌تواند. با این حال، تحقیق حاضر با هدف شناسای راهکارهای مهم جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل ۹۰ نفر ترکیب از مسئولان بخش‌های آموزشی-تحصیلی و دست اندرکاران بخش مالداری اعم از ادارات دولتی، خصوصی و کوپراتیف‌های زراعت و مالداري درین ولایت بودند. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه بود. پس از بررسی روایی آن توسط متخصصین این حوزه، یک پرسشنامه شامل (۴۰) متغیر تهیه شد و برای پایایی آن از ضریب الفای کرونباخ محاسبه شد که رقم میانگین آن ۰.۹۵ بدست آمد. روش‌های آماری مورد استفاده درین تحقیق علاوه از آمارهای توصیفی، نظیر انحراف معیاری و اوسط، از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم افزار SPSS 26 انجام شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که چهار مولفه شامل مولفه‌های اصلاح نظام حمایتی، توانمندسازی صنعت مرغ‌گوشتی، فراهم سازی عوامل تولید و مولفه استفاده افراد متخصص در صنعت طیور در ولایت بغلان از مهم‌ترین مولفه‌های راهکارهای مهم جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ درین ولایت شناخته شدند که 21.32 فیصد تغییرات واریانس مربوط به مولفه «اصلاح نظام حمایتی» ارائه شده است. نتایج این یافته‌ها می‌تواند ضمن ارایه بینش مهم و صحیح به دست اندرکاران و مسئولان، در برنامه ریزی و سیاست گذاری‌های این بخش کمک نماید.

واژه‌های کلیدی: راهکارها، خودکفایی، فارم‌های مرغداری، گوشت مرغ، ولایت بغلان

Important Strategies to Achieve Self-Sufficiency in Meat-Poultry in Baghlan ProvinceSayed Ahmad Mazlumyar¹, Mueenuddin Naemi²^{1,2} Baghlan University, Baghlan, Afghanistan

Email: mazlumyar88@gmail.com

Abstract

Nowadays, the low level of family income, the high price of the other meats in Baghlan Province's market, and the high fat content of other meats have increased people's demand for chicken meat. Evidence shows that Baghlan Province, with a population of 1,053,000, cannot supply the amount of chicken meat required by its society. Therefore, this research was conducted to identify important strategies for achieving self-sufficiency in chicken meat production in Baghlan Province. The statistical population of this research consisted of 90 individuals, including officials from educational and academic departments, as well as stakeholders in the livestock sector, such as government and private institutions and agricultural and livestock cooperatives in the province. The data collection tool was a questionnaire. After being validated by experts in the field, the questionnaire, including 40 variables, was prepared. Its reliability was assessed using Cronbach's alpha coefficient, which averaged 0.95. The statistical methods employed in this research included descriptive statistics, such as standard deviation and mean, alongside exploratory factor analysis using SPSS 26 software. The findings revealed four key components as crucial strategies for achieving self-sufficiency: reforming the support system, empowering the broiler industry, ensuring the availability of production factors, and employing experts in the poultry industry. The "support system reform" component accounted for 21.32% of the variance. These findings can provide important insights for planning and policymaking in this sector, offering guidance to officials and stakeholders involved in achieving self-sufficiency in chicken meat production.

Keywords: Strategies, Self-Sufficiency, Chicken Forms, Chicken Meats, Baghlan Province

مظلوم یار س. ۱. راهکارهای مهم جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان. مجله علمی-تحقیقی علوم طبیعی پوهنتون کابل، ۷ (شماره فوق‌العاده کنفرانس بین‌المللی انقلاب سبز برای خودکفایی افغانستان)، ۳۹-۵۶.

مقدمه

تامین مواد غذایی به خصوص منابع پروتئینی حیوانی یکی از مسایل استراتژیک و حیاتی در جهان است. پیش بینی می شود که در سال ۲۰۳۰ جمعیت جهان نسبت به سال ۱۹۷۵ دو برابر شود (Bennetzen et al., 2016, 44). این رشد جمعیت می تواند امنیت غذایی افراد را دچار چالش کند (Obike et al., 2016, 143). درین میان صنعت طیور به دلیل ارابه پروتئین با کیفیت مناسب به مصرف کنندگان و نیز امکان بازگشت سریع سرمایه برای تولید کنندگان می تواند فرصت مناسب بر رفع چالش امنیت غذایی در آینده به حساب بی آید. با افزایش جمعیت جهان و کمبود مواد خوراکی نیاز به افزایش سرعت رشد در طیور بیشتر آشکار می گردد (Ahmadinejad et al., 2019, 192). پیش بینی شده است که میزان مصرف گوشت طیور در دهه آینده به ویژه در کشورهای در حال توسعه افزایش یابد (Neima et al., 2023, 701; Kralik, et. al., 2018, 4).

با توجه به افزایش روز افزون جمعیت، صنعت طیور باید موازی با آن رشد نماید. زیرا صنعت طیور سهمی مهمی در تضمین امنیت غذایی ایفا می کند. تولیدات داخلی زراعت و مالداری در هر کشور مستقیم ترین شکل برای تامین غذای لازم، برای جمعیت کشور را نشان می دهد. در صورت عدم دستیابی به خودکفایی، کشورها می توانند مواد غذایی را وارد کنند. اما واردات انبوه مواد غذایی برای هر کشوری آسیب پذیری دارد. به همین دلیل است که تعیین کننده اساسی امنیت غذایی یک کشور، سطح توسعه عمومی کشور است که در نهایت توسعه زراعت و مالداری، درآمد خانوارها، رفاه جمعیت و دسترسی فیزیکی و اقتصادی به غذا به آن بستگی دارد (Alexandri et al., 2017, 170).

بر اساس گزارش ها گوشت مرغ (سینه) دارای پروتئین بیشتر و چربی کمتری نسبت به گوشت سرخ می باشد. این خصوصیات گوشت مرغ را به یک محصول رژیمی تبدیل کرده است. مزیت گوشت مرغ در مقایسه با گوشت سرخ، در ارزش کالوری پائین و مقدار کمی شحم مشبوع شده است. گوشت مرغ از نظر میزان کلسترول با سایر گوشت ها تفاوت چندانی ندارد، اما سایر فواید (پروتئین بیشتر، شحم، تیزاب های شحمی مشبوع و کالوری کمتر) را در نظر بگیریم، از کیفیت غذایی بهتری برخوردار است (Kralik, et. al., 2018, 65).

ولایت بغلان با داشتن مساحت ۲۱،۱۱۲ کیلومتر مربع یکی از ولایات شمال افغانستان به حساب می آید. مجموع جمعیت ولایت بغلان طبق احصائیه مرکزی (۱۴۰۱) به تعداد ۱۰۵۳۰۰۰ تخمین زده شده است. این ولایت با داشتن ۷۹۱۰۰۰۰ هکتار زمین در شرایط آب و هوای مناسب، دارای ظرفیت

بالایی در بخش تولید محصولات زراعتی و مالداری می‌باشد. چنانچه این ولایت به کندوی غلات افغانستان معروف است. این یک ظرفیت بزرگ است، با وجود اینکه جواری از اقلام مهم جیره خوراکی مرغ‌گوشتی به‌شمار رفته که بیشتر از ۶۰ در صد جیره مرغ‌گوشتی را تشکیل می‌دهد. با توجه به ظرفیت‌های بلند تولیدی، هنوز گوشت مرغ کافی که نیاز مردم را بر طرف کند، درین ولایت تولید نمی‌شود.

اگر مصرف سرانه گوشت مرغ را مطابق متوسط مصرف گوشت مرغ در جهان (16.2kg) در سال ۲۰۲۲ برای هر نفر (USDA, 2022) در نظر بگیریم، این ولایت سالانه به مقدار ۶،۱۷۰۵۸ تن گوشت مرغ نیاز دارد. بر اساس احصائیه وزارت زراعت آبیاری و مالداری در سال (۱۴۰۱) ازین مقدار تنها ۴۱۹۱ تن گوشت مرغ درین ولایت تولید می‌شود. که بر اساس محاسبه نسبت خود کفایی تنها حدود ۲۴،۵۷ درصد گوشت مرغ مورد نیاز ولایت بغلان را تامین کرده می‌تواند که این مقدار تولید نیز در محیط نامناسب، ناسالم و غیر صحی تولید و عرضه می‌شوند که به نحوی صحت جامعه انسانی را تهدید می‌کند. ولایت بغلان برای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ هنوز نیاز به تولید ۱۲۸۶۷،۶ تن گوشت مرغ دارد.

با توجه به موجودیت عوامل مهم تولید گوشت مرغ (موجودیت زمین زراعتی کافی برای کشت جواری و سائین) درین ولایت راهکارهای مهم و حیاتی برا رسیدن به خود کفایی گوشت مرغ ضروری به نظر می‌رسد. شناسای چالش‌های موجود، دریافت راهکارهای مهم جهت افزایش سطح تولید، معرفی سایر عوامل تولید، ارائه راهکارهای جدید برای افزایش بازار فروش و افزایش درآمد فارمداران و بررسی عوامل تاثیر گذار بر سطح تولید فارمداران مانند توضع گوشت مرغ تهیه خوراک از اهداف عمده این مطالعه به‌شمار می‌رود.

پیشینه تحقیق

خودکفایی تولید محصولات زراعتی و مالداری که به‌عنوان سهم مصرف داخلی تحت پوشش تولید داخلی تعریف شده، با رویکردهای سنتی ضامن اصلی امنیت غذایی کشور محسوب می‌شود (Alexandri et al., 2017, 173). کاهش دسترسی به پروتین با منبع حیوانی یک مشکل شناخته شده است و اهمیت تغذیه‌ای پروتین حیوانی به‌طور فزاینده‌ای شناخته شده می‌باشد (Knueppel et al., 2009, 4). مطالعات مشابه در یکی از ایالت‌های افریقا انجام شده نشان می‌دهد که در فارم‌های مرغ-گوشتی با ۵۰۰۰ هزار قطعه چوپه مرغ، در صورتیکه خوراک کامل از یک تولید کننده خوراک خریداری شود، برای پرورش هر چوپه باید مصارف بیشتری پرداخت کرد. درحالیکه اگر فارمدار با

خرید مواد جداگانه، آسیاب کردن جواری و مخلوط کردن آن‌ها با استفاده از تجهیزات خود، خوراک را تولید کند. مصارف پرورش هر یک پرنده کاهش می‌یابد. در یک واحد پرورش مرغ گوشتی بیشتر از ۶۰ درصد مصارف مربوط به خوراک بوده و حدود ۱۳ درصد مصارف شامل تجهیزات می‌شود و به تناسب مصارف خوراک، مصارف تجهیزات نیز بالاتر می‌باشد. به دلیل اینکه تجهیزات مرغداری‌ها اغلب وارداتی بوده و سبب افزایش قیمت تمام شد هر پرنده می‌شود. نتایج بیان می‌دارد که جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ، کاهش قیمت تمام شد و رقابت با کشورهای صادرکننده در صورت امکان، بهتر است روی تجزیه و تحلیل مصارف تولید محلی در مقابل قیمت محصولات وارداتی بیشتر کار شود. اکثر کشورهای صادرکننده به دلیل راندمان تولید بسیار بالاتر، قیمت تمام شد بسیار پائین تری دارند (Ndambi and Vernooij., 2018, 10).

در گزارشی دیگری که آسیب‌شناسی زنجیره‌های یک پارچه تولید گوشت مرغ را مورد مطالعه قرار داده، آمده است که خوراک به عنوان یک عامل خارجی می‌تواند بر عملکرد زنجیره تولید گوشت مرغ تاثیر مستقیم بگذارد. لذا قیمت و کیفیت آن نیز می‌تواند با تاثیر بر قیمت تمام شد مرغ گوشتی و در نتیجه بازار اثر گذار باشد. یکی از مشکلات که پرورش دهندگان به آن روبرو اند، دریافت خوراکی‌های پوپنک زده، مرطوب و مکروبی بوده که در کل صنعت تولید گوشت مرغ را تحت تاثیر قرار داده است (پالوج و لوایی آدریانی، ۱۳۹۹، ۵۴۰). یکی از عوامل موثر بر افزایش قیمت گوشت مرغ و گوشت سرخ، افزایش قیمت خوراک می‌باشد. جواری از نخستین محصولات پر مصرف در صنعت پرورش طیور می‌باشد که با توجه به کمبود داخلی آن، سالانه مقدار قابل توجهی از آن به کشور وارد می‌شود. برای افزایش تولید جواری، باید سرمایه‌گذاری بیشتری با استفاده از تکنولوژی‌های نوین صورت گیرد. عامل دیگر بر رفع چالش‌های صنعت طیور، بر حمایت دولت اشاره نمود، به گونه‌ای که باید دولت قسمت اعظم خوراک مورد نیاز فارمداران را با سرمایه دولتی وارد کرده و با قیمت نازل تر به دسترس پرورش دهندگان قرار دهد (قاری زاده و علیزاده، ۱۴۰۰، ۱۲۲). که این امر سبب کاهش قیمت تمام شد گوشت مرغ شده و از طرف دیگر قدرت خرید گوشت مرغ افزایش می‌یابد. در گزارشی از احمدی و همکاران (۱۴۰۱، ۶۷) آمده است که از میان سایر عوامل موثر بر میزان تولید گوشت مرغ، مصرف خوراک بیشترین تاثیر را داشته و تاکید می‌کند که برای حل این چالش حفظ ثبات نسبی قیمت خوراک، استفاده از منابع خوراک محلی، آشنایی فارمداران با اصول جیره نویسی و بهبود شرایط فارم-های مرغداری، اعم از مدیریت تغذیه، پرورش و حفظ الصحه برای افزایش سوددهی تولید در فارم-های تولید گوشت مرغ ضرورت دارد.

مواد و روش

زمان و مشخصات انجام تحقیق

پرسشنامه‌های این تحقیق در اوایل میزان سال ۱۴۰۲ ترتیب شد. تحقیق حاضر مبتنی بر روش تحلیل-عاملی اکتشافی و ضریب تغییرات است که با هدف ارزیابی راهکارهای جهت دستیابی به خودکفایی تولید گوشت مرغ انجام پذیرفته است.

جامعه آماری تحقیق

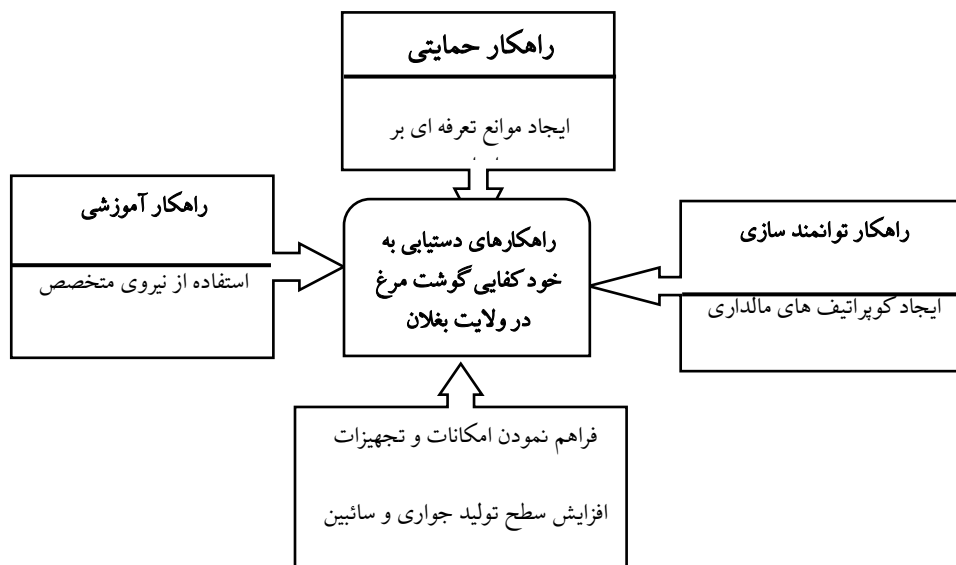
جامعه آماری این تحقیق شامل 118 نفر ترکیب از مسئولان بخش‌های آموزشی-تحصیلی زراعتی و دست اندرکاران بخش زراعت و مالداري اعم از ادارات دولتی، خصوصی و کوپراتیف‌های بخش زراعتی و مالداري درین ولایت بودند. که جامعه نمونه بر اساس فرمول کوکران با سطح خطای ۵٪ محاسبه شد. برای جمع آوری اطلاعات، از پرسشنامه ساخته شده توسط محقق استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل آماری

برای تعیین روایی پرسشنامه از نظرات اساتید پوهنتون استفاده شده است. روش الفای کرونباخ یکی از روش‌های تعیین پایایی پرسشنامه با تاکید بر همبستگی داخلی داده‌ها است که در این روش با استفاده از فرمول و داده‌های مورد مطالعه یک ضریب الفای محاسبه می‌شود که اگر این ضریب بیشتر از ۰,۷ باشد، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار است که در این تحقیق ضریب الفای کرونباخ برای پرسشنامه‌ها ($\alpha=0.95$) بود و بیانگر قابل قبولی پایایی پرسشنامه‌ها می‌باشد.

روش‌ها و تکنیک‌های آماری مورد استفاده درین تحقیق مشتمل بر روش‌های توصیفی و تحلیل‌عاملی می‌باشد که در قالب نرم افزار آماری SPSS 26 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بخش آمار توصیفی از آماره‌های همچون، میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و برای تعیین حجم نمونه و وجود همبستگی بین متغیرها از آزمون KMO و برای تحلیل‌عاملی اکتشافی از آزمون بارتلت استفاده شده است. مطابق قوانین انالیز در صورتیکه مقدار KMO بین 0.60 – 0.70 باشد، برای تحقیق کننده حق تحلیل در زمینه را می‌دهد. KMO ارتباط بین متغیرها را نشان می‌دهد که قیمت 1-0 راه خود اختیار می‌نماید. به هراندازه که KMO بزرگتر باشد، ارتباط بین متغیرها قوی است. بناءً اگر KMO کوچک از 0.5 باشد، ارتباط بین متغیرها ضعیف است. از جانب دیگر، فرض

H_0 این است که بین داده‌ها همبستگی کافی وجود ندارد، فرض مخالف یا H_1 این است که بین داده‌ها همبستگی کافی وجود دارد. با توجه به نتایج ($KMO=0.87$) که درین صورت پس فرض H_0 رد می‌شود، یعنی بین متغیرها همبستگی کافی وجود دارد و ما می‌توانیم تحلیل عاملی را انجام بدهیم. براساس یافته‌های این تحقیق ارتباط بین متغیرها قوی است. بدین معنی از مجموع ۹۰ نفر که در این تحقیق اشتراک نموده است، دارای دیدگاه مشترک می‌باشند. با توجه به تحقیقات انجام شده و یافته‌های این تحقیق می‌توان به برخی از راهکارهای اساسی برای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ به صورت مدل مفهومی زیر اشاره نمود.

شکل ۱: مدل مفهومی راهکارهای اساسی برای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ

نتایج تحقیق

ویژگی‌های فردی جامعه آماری

یافته‌های تحقیق طبق جدول (۱) نشان می‌دهد، میانگین سن جامعه آماری حدود ۳۷ سال می‌باشد که کمترین سن ۲۴ سال و بلندترین آن ۶۵ سال است. از نظر وضعیت تحصیلات ۷,۸ درصد ماستر و ۲۷,۸ درصد کم سواد یا بی سواد بودند. سایر مشخصات در جدول (۱) گزارش شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های فردی جامعه آماری

متغیرها	اطلاعات فردی	تعداد	درصد
---------	--------------	-------	------

7.8	7	ماستر	
52.2	47	لسانس	
12.2	11	فارغ ۱۲	درجه تحصیل
27.8	25	کم سواد یا بی سواد	
100	90	مجموعه	
40	36	زراعت	
14.5	13	وترنری	
11.1	10	علوم انسانی	
1.1	1	ساینس	رشته تحصیلی
33.3	30	کمتر از لسانس	
100	90	مجموعه	

اولیت بندی راهکارهای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ

در این بخش به منظور سنجش راهکارهای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ از ۴۰ پرسش استفاده شده است. همان طوری که یافته‌های جدول (۲) نشان می‌دهد، «در دسترس قرار دادن اجزای جیره-خوراکی به فارم‌داران توسط مسئولین بخش مالداري»، «توجه بر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های مردم روستایی در پرورش مرغ‌های گوشتی» و «دسترسی به اطلاعات بازار داخلی و خارجی در زمینه مرغ‌گوشتی» به ترتیب در اولویت‌های اول تا سوم قرار گرفته و از نظر جامعه آماری این مطالعه به‌عنوان مهم‌ترین راهکار برای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ معرفی شدند. «برآورد میزان گوشت مرغ تولیدی در سطح ولایت»، «اطمینان به آینده بازار و امنیت شغلی در صنعت مرغ‌گوشتی» و «وجود سیاست‌های منسجم از سوی دولت به منظور تنظیم بازار گوشت مرغ» پائین‌ترین اولویت‌ها را به خود اختصاص داده و به‌عنوان یک راهکار در جهت خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان از اهمیت کمتری برخوردار هستند.

جدول ۲: اولیت بندی راهکارهای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان

اولویت	اوس ط	انحراف معیاری	ضریب تغییرات	راهکارهای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ
1	3.57	1.366	2.61	در دسترس قرار دادن اجزای جیره‌خوراکی به فارم‌داران توسط مسئولین بخش مالداري
2	3.50	1.309	2.67	توجه بر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های مردم روستایی در پرورش مرغ‌های گوشتی
3	3.61	1.338	2.70	دسترسی به اطلاعات بازار داخلی و خارجی در زمینه مرغ‌گوشتی

اولوی ت	اوس ط	انحرا ف معیاری	ضریب تغییرا ت	راهکار های دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ
4	3.62	1.320	2.74	اختصاص قسمت از اراضی حومه‌ای کانال قوشتپه به کشت جواری و سائین
5	3.40	1.225	2.78	برآورد میزان تولید جواری و سائین در کشور و اتخاذ تصمیم جهت رفع کمبود آن
6	3.58	1.236	2.89	توجه به آموزش، خلاقیت و کارآفرینی نیروی انسانی در فارم‌های پرورشی
7	3.72	1.245	2.99	فراهم نمودن امکانات و تجهیزات لازم از قبیل سردخانه و .. برای نگهداری محصول تولیدی
8	3.78	1.252	3.02	ایجاد زمینه‌های مناسب برای بازاریابی محصولات مرغ‌گوشتی
9	3.70	1.213	3.05	تاسیس فارم‌های بزرگ پرورش مرغ‌گوشتی با معیارهای جهانی
10	3.67	1.199	3.06	همکاری میان مسئولین، فارم‌داران و نهادهای همکار بخش مالداري
11	3.76	1.211	3.10	ایجاد کوپراتیف‌های مرغ‌گوشتی در سطح ولایت جهت رسیدگی به موقع به مشکلات فارم‌داران و پروردهندگان
12	3.86	1.223	3.15	کاهش مخاطرات در بخش پرورش مرغ‌گوشتی و راهکارهای وقایوی توسط ارگانهای دولتی
13	3.72	1.181	3.15	تنظیم و برگزاری منظم برنامه‌های آموزشی و مدیریتی برای فارم‌داران
14	3.67	1.151	3.18	تشکیل صندوق حمایت از تولیدکنندگان خوراک مرغ‌گوشتی
15	3.98	1.245	3.19	شکل‌گیری روحیه‌ای حمایت از تولید ملی و سرمایه‌گذاری بخش مرغ‌گوشتی
16	3.72	1.161	3.20	برقراری ارتباطات خاص با برخی از کشورهای دوست، جهت استفاده از دانش آن‌ها
17	3.69	1.148	3.21	جلوگیری از واردات بیرویه محصولات بی کیفیت مورد نیاز صنعت مرغداری
18	3.53	1.093	3.23	ترغیب متخصصان و حمایت مالی دولت از آن‌ها برای سرمایه‌گذاری در صنعت مرغ‌گوشتی
19	3.64	1.125	3.24	ایجاد و تقویت بخش تولید مکمل‌های ادویه ای مورد نیاز مرغداری‌ها
20	3.70	1.136	3.26	ایجاد موانع تعرفه‌ای برای واردات گوشت مرغ کم کیفیت و ارزان به داخل کشور
21	3.80	1.163	3.27	ایجاد ذخیره‌گاه‌های منظم برای ذخیره‌سازی اقلام مهم جیره‌خوراکی مورد نیاز صنعت طیور
22	3.97	1.194	3.32	ایجاد کشتارگاه معیاری و عرضه گوشت مرغ به بازار از طریق کشتارگاه درهماهنگی با فارم‌داران و طبق تقاضای بازار
23	3.67	1.091	3.36	ایجاد بانک‌های توسعه‌ای در ارائه تسهیلات به فارم‌داران و تولید کنندگان
24	3.66	1.083	3.38	تشویق سرمایه‌گذاران برای ورود به بخش مالداري با راهکارهای تشویقی و اعطای تسهیلات
25	3.68	1.079	3.41	توجه به کیفیت گوشت مرغ تولیدی به منظور رقابت با گوشت مرغ‌های وارداتی
26	3.83	1.114	3.44	داشتن معلومات کافی در مورد بیماری‌ها و خطرات احتمالی مرغ‌گوشتی
27	3.82	1.097	3.48	برآورد میزان نیاز و تقاضای بازار به گوشت مرغ

اولوی ت	اوس ط	انحرا ف معیاری	ضریب تغییرا ت	راهکار های دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ
28	3.91	1.118	3.50	تقویت انگیزه استفاده از گوشت مرغ تولید داخلی به جای مرغ‌های کم کیفیت خارجی
29	3.64	1.042	3.50	همسو بودن الگوی مصرف با سیاست حمایت از تولید داخلی
30	3.92	1.083	3.62	ثبات در قیمت‌ها و جلوگیری از نوسان قیمت‌ها در بازار گوشت مرغ
31	3.96	1.059	3.73	برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی و آگاهی‌دهی بر اهمیت استفاده از تولیدات گوشت مرغ داخلی
32	3.84	1.027	3.74	بنای نظام اقتصادی کشور بر پایه بخش دولتی، کوپراتیوی و خصوصی
33	3.88	1.015	3.82	بسته بندی گوشت مرغ مطابق به معیارهای جهانی مثل جداسازی اعضای داخلی بدن مرغ
34	4.11	1.043	3.94	مصرف محصولات داخلی زراعتی (در تغذیه طیور) و توجه بیشتر به منابع داخلی
35	4.08	1.019	4.00	تهیه جیره خوراکی در فارم‌های پرورشی جهت کاهش قیمت تمام شد جیره
36	4.06	1.010	4.02	نقش نباتات زراعتی مانند جواری و سائبین در صنعت مرغ‌گوشتی
37	4.23	0.984	4.30	استفاده از نیروهای متخصص و تحصیل کرده در مزارع پرورش مرغ‌گوشتی
38	4.13	0.950	4.35	وجود سیاست‌های منسجم از سوی دولت به منظور تنظیم بازار گوشت مرغ
39	4.11	0.905	4.54	اطمینان به آینده بازار و امنیت شغلی در صنعت مرغ‌گوشتی
40	4.21	0.742	5.68	برآورد میزان گوشت مرغ تولیدی در سطح ولایت

*1= خیلی کم، 2= کم، 3= متوسط، 4= زیاد و 5= خیلی زیاد

گروه بندی راهکارهای مهم دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ

به منظور دسته بندی متغیرهای تحقیق در قالب راهکارهای دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ و تعیین سهم هریک، از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. محاسبه انجام شده نشان می‌دهد که انسجام درونی داده‌ها برای بهره‌گیری از این تکنیک مناسب بوده ($KMO=0.87$) و آزمون بارتلت نیز در سطح یک درصد معنی دار است. درین بررسی چهار عامل استخراج شد که نتایج آن به همراه مقدار ویژه و درصد واریانس مربوط ارائه شده است.

جدول (۳): عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و فراوانی تجمعی

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی تجمعی درصد واریانس
عامل اول	8.528	21.321	21.321
عامل دوم	6.139	15.348	36.669
عامل سوم	4.081	10.203	46.872

عامل چهارم	3.558	8.896	55.768
منبع: یافته‌های تحقیق			
جدول (۳) در فوق نشان می‌دهد که عامل اول (مقدار ویژه ۸,۵۳) بیشترین سهم و عامل چهارم (مقدار ویژه ۳,۵۶) کمترین سهم را در تبیین کل متغیرها داشته و در مجموع چهار عامل مذکور ۵۵,۷۷ درصد از کل واریانس متغیرها را تبیین می‌نمایند.			
برای چرخش عامل‌ها از روش وریماکس استفاده شده که در جدول (۴) نتایج آن آورده شده است.			
جدول (۴): متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان بارهای عاملی بدست آمده از ماتریس چرخش یافته			

نام عامل	متغیرها	بار عاملی
	شکل‌گیری روحیه‌ای حمایت از تولید ملی و سرمایه‌گذاری بخش مرغ‌گوشتی	0.521
	برقراری ارتباطات خاص با برخی از کشورهای دوست، جهت استفاده از دانش آن‌ها	0.780
	ترغیب متخصصان و حمایت مالی دولت از آن‌ها برای سرمایه‌گذاری در صنعت مرغ-گوشتی	0.600
	ایجاد و تقویت بخش تولید مکمل‌های ادویه ای مورد نیاز مرغداری‌ها	0.701
	ایجاد موانع تعرفه‌ای برای واردات گوشت مرغ کم کیفیت و ارزان به داخل کشور	0.765
	ایجاد ذخیره‌گاه‌های منظم برای ذخیره سازی اقلام مهم جیره‌خوراکی مورد نیاز صنعت طیور	0.571
	ایجاد کشتارگاه معیاری و عرضه گوشت مرغ به بازار از طریق کشتارگاه در هماهنگی با فارمداران و طبق تقاضای بازار	0.810
	ایجاد بانک‌های توسعه‌ای در ارائه تسهیلات به فارمداران و تولید کنندگان	0.776
	تشویق سرمایه‌گذاران برای ورود به بخش مالداری با راهکارهای تشویقی و اعطای تسهیلات	0.631
	داشتن معلومات کافی در مورد بیماری‌ها و خطرات احتمالی مرغ‌گوشتی	0.626
	تقویت انگیزه استفاده از گوشت مرغ تولید داخلی به جای مرغ‌های کم کیفیت خارجی	0.682
	همسو بودن الگوی مصرف با سیاست حمایت از تولید داخلی	0.730
	توجه به آموزش، خلاقیت و کارآفرینی نیروی انسانی در فارم‌های پرورشی	0.574
	تاسیس فارم‌های بزرگ پرورش مرغ‌گوشتی با معیارهای جهانی	0.667
	همکاری میان مسئولین، فارمداران و نهادهای همکار بخش مالداری	0.650
	ایجاد کوپراتیف‌های مرغ‌گوشتی در سطح ولایت جهت رسیدگی به موقع به مشکلات فارمداران و پرورش دهندگان	0.546
	تنظیم و برگزاری منظم برنامه‌های آموزشی و مدیریتی برای فارمداران	0.441
	تشکیل صندوق حمایت از تولیدکنندگان خوراک مرغ‌گوشتی	0.474

اصلاح نظام حمایتی

توانمندسازی صنعت مرغ‌گوشتی

بار عاملی	متغیرها	نام عامل
0.408	جلوگیری از واردات بیرویه محصولات بی کیفیت مورد نیاز صنعت مرغداری	فراهم آوری عوامل مهم تولید
0.401	برآورد میزان نیاز و تقاضای بازار به گوشت مرغ	
0.439	بنای نظام اقتصادی کشور بر پایه بخش دولتی، کوپراتیفی و خصوصی	
0.623	ایجاد زمینه های مناسب برای بازاریابی محصولات مرغ گوشتی	
0.575	وجود سیاست های منسجم از سوی دولت به منظور تنظیم بازار گوشت مرغ	
0.659	اطمینان به آینده بازار و امنیت شغلی در صنعت مرغ گوشتی	
0.676	برآورد میزان گوشت مرغ تولیدی در سطح ولایت	
0.622	اختصاص قسمت از اراضی حومه ای کانال قوشته به کشت جواری و سائین	
0.681	برآورد میزان تولید جواری و سائین در کشور و اتخاذ تصمیم جهت رفع کمبود آن	
0.601	فراهم نمودن امکانات و تجهیزات لازم از قبیل سردخانه و .. برای نگهداری محصول تولیدی	
0.725	تهیه جیره خوراکی در فارم های پرورشی جهت کاهش قیمت تمام شد جیره	استفاده افراد متخصص در صنعت طیور
0.489	ثبات در قیمت ها و جلوگیری از نوسان قیمت ها در بازار گوشت مرغ	
0.434	مصرف محصولات داخلی زراعتی (در تغذیه طیور) و توجه بیشتر به منابع داخلی	
0.530	نقش نباتات زراعتی مانند جواری و سائین در صنعت مرغ گوشتی	
0.643	در دسترس قرار دادن اجزای جیره خوراکی به فارم داران توسط مسئولین بخش مالداري	
0.641	توجه بر ظرفیت ها و قابلیت های مردم روستایی در پرورش مرغ های گوشتی	
0.635	دسترسی به اطلاعات بازار داخلی و خارجی در زمینه مرغ گوشتی	
0.563	کاهش مخاطرات در بخش پرورش مرغ گوشتی و راهکارهای وقایوی توسط ارگان های دولتی	
0.477	توجه به کیفیت گوشت مرغ تولیدی به منظور رقابت با گوشت مرغ های وارداتی	
0.537	برگزاری نمایشگاه های تخصصی و آگاهی دهی بر اهمیت استفاده از تولیدات گوشت مرغ داخلی	
0.444	استفاده از نیروهای متخصص و تحصیل کرده در مزارع پرورش مرغ گوشتی	

منبع: یافته های تحقیق

همانگونه که در جدول (۴) مشاهده می شود، پس از انجام تحلیل عاملی مجموعه متغیرهای مربوط به راهکارهای دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان در چهار دسته عامل خلاصه شد که بر

مبنایی ماهیت متغیرهای قرار گرفته در هر دسته عوامل، اقدام به نامگذاری عامل‌ها شد. در ادامه به تشریح هر یک از عوامل اصلی و متغیرهای تشکیل دهنده آن‌ها پرداخته می‌شود.

عامل اول: اصلاح نظام حمایتی

قسمیکه در متغیرهای تشکیل دهنده عامل اول دیده می‌شود، شکل‌گیری روحیه‌ای حمایت از تولید ملی و سرمایه‌گذاری بخش مرغ‌گوشتی، برقراری ارتباط خاص با برخی کشورهای دوست جهت استفاده از دانش آن‌ها، ترغیب متخصصان و حمایت مالی دولت از آن‌ها برای سرمایه‌گذاری در صنعت مرغ‌گوشتی، ایجاد موانع تعرفه‌ای برای واردات گوشت مرغ کم کیفیت و ارزان به داخل کشور از جمله راهکارهای هستند که سبب افزایش تولید گوشت مرغ و دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ می‌شوند. بررسی متغیرهای تشکیل دهنده این عامل نشان می‌دهد که از نظر جامعه آماری ایجاد ذخیره‌گاه‌های منظم برای ذخیره سازی اقلام مهم جیره خوراکی مورد نیاز صنعت طیور، ایجاد کشتارگاه‌های معیاری و عرضه گوشت مرغ از طریق کشتارگاه‌ها در هماهنگی با فارمداران و طبق تقاضای بازار و ایجاد بانک‌های توسعه‌ای در ارائه تسهیلات به فارمداران و تولیدکنندگان از جمله مهم‌ترین مواردی است که به عنوان راهکارهایی دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان شناخته شده اند. مقدار ویژه این عامل و نیز میزان سهم آن در بیان وریانس کل متغیرها در جدول (۳) نشان می‌دهد که در زمینه ارایه راهکارها در جهت دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان بیش از هر چیزی اصلاح نظام حمایتی نقش دارد. این عامل بیشترین تاثیر را در بیان وریانس کل متغیرها داشته و در مجموع حدود 21.32 درصد از کل وریانس متغیرها را به خود اختصاص داده است.

عامل دوم- راهکار توان‌مندسازی صنعت مرغ‌گوشتی

دقت در ماهیت متغیرها تشکیل دهنده عامل دوم نشان می‌دهد که بخشی از راهکارهای مرتبط برای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ را با راهکار ساختاری صنعت مرغ‌گوشتی جستجو نمود. توجه به آموزش، خلاقیت و کار آفرینی نیروی انسانی در فارم‌های پرورشی، تاسیس فارم‌های بزرگ پرورش مرغ‌گوشتی با معیارهای جهانی، همکاری میان مسئولین و فارمداران، ایجاد کوپراتیف‌های مرغ‌گوشتی در سطح ولایت، تنظیم و برگزاری منظم برنامه‌های آموزشی و مدیریتی برای فارمداران، تشکیل صندوق حمایت از تولیدکنندگان، جلوگیری از واردات بی رویه محصولات بی کیفیت مورد نیاز صنعت مرغداری، برآورد میزان نیاز و تقاضای بازار به گوشت مرغ، بنای نظام اقتصادی کشور بر پایه

بخش دولتی، کوپراتیفی و خصوصی، ایجاد زمینه‌های مناسب برای بازاریابی محصولات مرغ‌گوشتی، وجود سیاست‌های منسجم از سوی دولت به منظور تنظیم بازار گوشت مرغ، اطمینان به آینده بازار و امنیت شغلی در صنعت مرغ‌گوشتی و برآورد میزان گوشت مرغ تولیدی در سطح ولایت از جمله مواردی هستند که در دسته دوم عوامل جای گرفته اند. با توجه به متغیرهای تشکیل دهنده این عامل، از این عامل به عنوان «توانمندسازی صنعت مرغ‌گوشتی» یاد شده است و با دقت در نوع متغیرهای اول و دوم می‌توان دریافت که اساساً عامل اول و دوم ارتباط نزدیکی با یکدیگر داشته و چه بسا توانای اثر گذاری بر روی یکدیگر را نیز داشته باشند. همان‌گونه که در جدول (۳) مشخص شده است، عامل دوم در مقایسه با عامل اول نقش کمتری در تبیین وریانس متغیرهای مربوط به ارائه راهکارها در جهت توانمندسازی صنعت مرغ‌گوشتی دارد.

عامل سوم- فراهم سازی عوامل تولید

چنانچه در جدول (۴) آمده است، متغیرهای که در مجموع این عامل را ساخته اند، عبارت از اختصاص قسمت از اراضی حومه‌ای کانال قوشتپه به کشت جواری و سائین، برآورد میزان تولید جواری و سائین در کشور و اتخاذ تصمیم جهت رفع کمبود آن، فراهم آوری امکانات و تجهیزات لازم از قبیل سردخانه و برای نگهداری محصول تولیدی، تهیه جیره خوراکی در فارم‌های پرورشی جهت کاهش قیمت تمام‌شد جیره، ثبات در قیمت‌ها و جلوگیری از نوسان قیمت‌ها در بازار گوشت مرغ، مصرف محصولات داخلی زراعتی در تغذیه طیور و توجه بیشتر به منابع داخلی و نقش نباتات زراعتی مانند جواری و سائین در صنعت مرغ‌گوشتی از متغیرهای هستند که به عنوان راهکار سوم دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ شناخته شده اند. همان‌گونه که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، مقدار ویژه این عامل ۴,۰۸۱ است. درصد وریانس مقدار ویژه ۱۰,۲۰۳ درصد از کل وریانس متغیرها را تبیین می‌کند و سهم قابل توجهی از کل وریانس را به خود اختصاص داده است.

عامل چهارم- استفاده افراد متخصص در صنعت طیور

همان‌طوریکه در متغیرهای تشکیل دهنده این عامل دیده می‌شود. در دسترس قرار دادن اجزای جیره- خوراکی به فارم‌داران توسط مسئولین بخش مالداري، توجه بر ظرفیت‌ها و جلوگیری از نوسان قیمت‌ها در بازار گوشت مرغ، کاهش مخاطرات در بخش پرورش مرغ‌گوشتی و راهکارهای وقایوی توسط ارگان‌های دولتی، توجه به کیفیت گوشت مرغ تولیدی به منظور رقابت با گوشت مرغ‌های وارداتی، برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی و آگاهی دهی بر اهمیت استفاده از تولیدات گوشت مرغ داخلی

به عنوان راهکار چهارم برای دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان معرفی شده اند. طوریکه در جدول (۳) دیده می شود، مقدار ویژه این عامل ۳,۵۵۸، درصد وریانس مقدار ویژه ۸,۸۹۶ از کل مقدار جمعیتی درصد وریانس را به خود اختصاص داده است.

بحث و مناقشه

با دقت در یافته های این تحقیق به ویژه اولیت بندی راهکارهای دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ، می توان چنین استنباط نمود که در تحلیل متغیرهای مرتبط با راهکاری های مورد بررسی در این تحقیق، باید مجموعه ای از عوامل متعدد و در عین حال به هم پیوسته ای را مدنظر قرار داد. بر مبنای آنچه از مطالعه راهکارهای دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ بر می آید، می توان بخشی از موارد را به اصلاح نظام حمایتی، توانمندسازی و فراهم آوری عوامل مهم تولید توسط مسئولین نسبت داد. بررسی عوامل اصلی حاصل از تحلیل عاملی دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ، گویای آن است که راهکارها را می توان در چهار دسته کلی شامل «اصلاح نظام حمایتی»، «توانمندسازی صنعت مرغ گوشتی»، «فراهم آوری عوامل مهم تولید» و «بکارگیری افراد متخصص درصنعت طیور» تقسیم بندی نمود. راهکار اصلاح نظام حمایتی به عنوان اولین راهکار نقش به سزایی بر دستیابی به خود کفایی گوشت مرغ ایفا می نمایند. یافته های این مطالعه با نتایج (Ndambi and Vernooij, 2018, 24) که دستیابی به خود کفایی را ارائه خدمات حمایتی از قبیل تولید چوپه یک روزه، افزایش خدمات و ترنری و تولید خوراک به عنوان مهم ترین عامل تولید گوشت مرغ می داند، مطابقت دارد. دقت در هر نوع حمایت های مورد تاکید جامعه آماری بیانگر آن است که افزایش تولید گوشت مرغ در ولایت بغلان نیازمند مجموعه ای متنوعی از حمایت ها نظیر حمایت های اقتصادی برای تولید و فروش گوشت مرغ، ایجاد موازنه بین عرضه و تقاضا، ایجاد تسهیلات سرمایه گذاری، امنیت شغلی با کنترل و ثبات قیمت ها و ایجاد کوپراتیف های مالرداری می باشد. اما این راهکار با نتایج که رفیعی و همکاران (2, 1397) گزارش کرده است مطابقت ندارد که حمایت از تولید کنندگان در ایران نه تنها منجر به بهبود شاخص خودکفایی گوشت مرغ نخواهد شد، بلکه این نوع سیاست های حمایتی منجر به تضعیف این شاخص می شود. که این عدم همخوانی می تواند به دلیل افزایش عرضه گوشت مرغ و عدم افزایش تقاضا به همان میزان که محقق مذکور نیز به این مسئله اشاره کرده باشد.

دومین راهکار مورد توجه درین تحقیق توانمندسازی و تکیه بر قابلیت های مدیران صنعت مرغ گوشتی می باشد. مسئولین با ایجاد کوپراتیف های مالرداری (مرغ گوشتی) که عامل سازماندهی تولید کنندگان،

تقویت سازوکارهای تولید جمعی، مشارکت در تامین نیازهای فارمداران و فروش محصولات بصورت منظم و طبق تقاضای بازار که سبب افزایش روحیه کار جمعی و توانمندسازی فارمداران باشد. قرار گزارش بعضی از محققین، حمایت دولت از تولید کنندگان گوشت مرغ در صورتیکه تولید متناسب با تقاضای بازار باشد، موثر بوده اما در صورتیکه مبتنی بر تقاضای مارکیت نباشد نتایج منفی بالایی شاخص خود کفایی وارد می‌نماید. سطح تغییرات شاخص خودکفایی گوشت مرغ در کوتاه مدت در هر دوره به میزان حمایت از تولید کنندگان گوشت مرغ در دوره قبل وابسته است. در جای دیگری همین گزارش آمده است که اگر موازی با حمایت از تولید کنندگان تقاضا برای گوشت مرغ افزایش نیابد سیاست‌های حمایتی از تولید کنندگان منجر به تضعیف شاخص خودکفایی می‌شود، مطابقت دارد (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۷، ۲). مطالعه‌ای دیگری (عبداللهی کلورزی و همکاران، ۱۳۹۹، ۳۹) در باره تحلیل عوامل موثر و کلیدی توسعه صنعت طیور انجام شده است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که سه عامل اصلی سیاست‌های کلان اقتصادی متناسب با عرضه و تقاضا، نظام آموزشی مبتنی بر فرهنگ نوآوری و حمایت مالی به‌عنوان عوامل موثر بر توسعه صنعت طیور که سایر عوامل به صورت مستقیم و غیر مستقیم تحت تاثیر این سه عامل می‌باشند، شناسای شدند. این مطالعه گزارش کرده است که دو حوزه مربوط به سیاست اقتصادی و نظام آموزشی می‌توانند تاثیر گذارترین عوامل در توسعه صنعت طیور می‌باشند که با یافته این تحقیق مطابقت دارد.

بر مبنای یافته‌های این تحقیق، سومین عامل «فراهم آوری عوامل مهم تولید» به‌عنوان یکی دیگر از راهکارهای مهم در راستای دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در ولایت بغلان شناسایی شد. در حقیقت عوامل تولید یک اصل و زیرساخت اصلی در تولید گوشت مرغ مطرح است. چون بیشتر از ۶۰ درصد مصارف یک واحد پرورشی مرغ گوشتی مربوط به خوراک است. بناءً در راستای تامین اقلام مهم جیره خوراکی از قبیل جوار، سائبین و سایر اجزای دیگر جیره مرغ گوشتی اقدامات لازم و ضروری برداشته شود. در صورت فراهم بودن اجزای جیره خوراکی مرغ گوشتی و تهیه جیره در فارم پرورشی مصارف تولید هر کیلوگرام گوشت مرغ کاهش یافته که از یک طرف افزایش قدرت خرید مردم بالا رفته و از جانب دیگر، سبب سوددهی بیشتر و تشویق سرمایه‌گذاری درین بخش می‌شود. چنانچه در گزارشی از (Arzaghi, 2014) به نقل از رفیعی و همکاران (6, 1397) که به بررسی مسایل بخش زراعت در رابطه به خودکفایی محصولات اساسی پرداخت، دریافته است که در زنجیره تولید گوشت مرغ، وقتی خودکفایی در طول زنجیره مطرح می‌شود، خودکفایی در تولید خوراک طیور مانند جوار و سائبین باید مورد توجه قرار گیرد، با نتایج هذا مطابقت دارد.

چهارمین عامل «استفاده از افراد متخصص در صنعت طیور» است که در ارتباط با راهکار چهارم مطالعه‌ای صورت نگرفته است. بر اساس نتایج تحقیق، بخش مالدارانی به ویژه بخش طیور می‌تواند به عنوان یکی از ارکان مهم مطرح شود و نقش مهمی در رسیدن به اهداف توسعه‌ای تولید گوشت مرغ داشته باشد. پرورش طیور در صورتی می‌تواند زیربنای اقتصاد باشد که به اصلاح شیوه‌های تولید کنون خود بپردازد. بنابراین پیش‌نهاد می‌شود که اقداماتی از قبیل مکانیزه شدن شیوه تولید، برآورد میزان عرضه و تقاضای محصولات طیور، مدیریت استفاده مؤثر انرژی در صنعت طیور و ذخیره سازی آن‌ها در ابعاد کلان توسط دولت، افزایش کیفیت تولید صورت گیرد.

نتیجه‌گیری و توصیه‌ها

۱. افزایش حمایت از تولیدات داخلی و تشویق سرمایه‌گذاری از طریق ایجاد تسهیلات از طرف دولت به تولیدکنندگان گوشت مرغ.
۲. دولت باید قسمت اعظم خوراک مرغ گوشتی مورد نیاز فارمداران را با سرمایه دولتی وارد کرده و با قیمت نازل تر به دسترس پرورش دهندگان قرار دهد.
۳. بهتر است روی تجزیه و تحلیل کاهش مصارف تولید محلی در مقابل قیمت جیره وارداتی بیشتر کار شود.
۴. ایجاد برنامه‌های آموزشی جهت افزایش مهارت‌های تخصصی و شیوه‌های تولید مدرن به فارمداران، چنانچه دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ در سایه‌ای برنامه‌های آموزشی و مهارت‌های تخصصی قابل حصول می‌باشد.
۵. ایجاد فارم‌های بزرگ پرورش مرغ گوشتی با معیارهای جهانی در ولایت بغلان.
۶. اختصاص قسمت از اراضی کانال قوشته‌په به کشت جواری و سائین به صورت دوام‌دار جهت تامین خوراک طیور.
۷. انجام پژوهش‌های اثر بخش در خصوص ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و مشکلات واحدهای پرورشی.
۸. اتخاذ تصمیم جدی برای غلبه بر مشکلات و موانع تا دستیابی به خودکفایی گوشت مرغ.
۹. زمینه سازی برای تولید چوپه مرغ‌های گوشتی یک روزه در داخل کشور و ایجاد موانع تعرفه‌ای بر چوپه مرغ‌های وارداتی.

منابع

- احمدی، ب؛ محمدی ساعی، م؛ قربانی، ک و پهلوانی، ر. (۱۴۰۱). تعیین کارایی واحدهای پرورش جوجه گوشتی با استفاده از روش تحلیل تابع مرزی تصادفی در استان لرستان (شهرستان خرم آباد). *نشریه پژوهش های علوم دامی*، ۳۲(۳): ۸۲-۶۷.
- پالوج، م و رسول لوی، آ. (۱۳۹۹). آسیب شناسی زنجیره های یکپارچه تولید گوشت مرغ: مطالعه موردی در استان مازندران. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، ۵۱(۳): ۵۳۱-۵۵۰.
- رفیعی، ح؛ مجدی، ا و غزنوی، ش. (۱۳۹۷). آثارسیاست حمایت از تولیدکننده بر ضرایب خودکفایی گوشت مرغ در ایران. *اقتصاد کشاورزی و توسعه*، ۳۱(۴): ۲۱-۱.
- عبداللهی، ک؛ مژگان، س؛ سیدباقر و صیداوی، ع. ر. (۱۳۹۹). تحلیل پیشران های کلیدی توسعه صنعت طیور با استفاده از رویکرد آینده نگاری نشریه پژوهش های علوم دامی ایران. ۱۲(۴): ۵۴۸-۵۲۹.
- قادرزاده، ح. و علیزاده، پ. (۱۴۰۰). بررسی چالش های زنجیره تامین گوشت مرغ با رویکرد تفکر نظام مند. *اقتصاد کشاورزی*، ۵۱(۳): ۱۲۱-۱۴۳.
- Abete, I., Romaguera, D., Vieira, A. R., de Munain, A. L., and Norat, T. (2014). Association between total, processed, red and white meat consumption and all-cause, CVD and IHD mortality: a meta-analysis of cohort studies. *British Journal of Nutrition*, 112(5), 762-775.
- Ahmadinejad, S. F., Afsharmanesh, M., Salarmoini, M., and Ebrahimnejad, H. (2019). Effect of different levels red pepper powder Alternative With flavavophspholipol antibiotics, on performance, intestinal morphology and microbial population in broiler chicks. *Iranian Journal of Animal Science Research*, 11(2), 195-206.
- Alexandri, C., Lucian, L., Ionel, I., and Grodea, M. (2017). The possibility to reach meat self-sufficiency in Romania on long term. *Strategies for the Agri-Food Sector and Rural Areas-Dilemmas of Development*, 169-81.
- Bennetzen, E. H., Smith, P., and Porter, J. R. (2016). Agricultural production and greenhouse gas emissions from world regions—The major trends over 40 years. *Global Environmental Change*, 37, 43-55.
- Bonsu, R. K., Kagya-Agyemang, J. K., Kwenin, W. K. J., and Zanu, H. K. (2012). Medicinal response of broiler chickens to diets containing neem (*Azadirachta indica*) leaf meal, haematology and meat sensory analysis. *World Applied Sciences Journal*, 19(6), 800-805.
- Knueppel, D., Coppolillo, P., Msago, A. O., Msoffe, P., Mutekanga, D., and Cardona, C. (2009). Improving Poultry Production for Sustainability in the Ruaha Landscape, Tanzania. Report prepared for WCS TransLinks Program: Promoting Transformations by Linking Nature, Wealth and Power. *Wildlife Conservation Society*. www.translinks.org. 1-23.
- Kralik, G., Kralik, Z., Grčević, M., and Hanžek, D. (2018). Quality of chicken meat. *Animal husbandry and nutrition. Intechopen, London*. 4: 63-94.
- Ndambi, A., and Vernooij, A. (2018). Increasing self-sufficiency in poultry meat and egg production in Kinshasa. *Increasing self-sufficiency in poultry meat and egg*

production in Kinshasa. *Netherlands Enterprise Agency: Publication number: RVO-184-1801/RP-INT: 1-33.*

Neima, H. A., Hassan, K. M., Sirwan, K., and Hameed, K. (2023). Trends in broiler chicken meat production and food security in the sulaymaniyah governorate. *Emirates Journal of Food and Agriculture*. 35(۸):۷۰۷-۷۰۱.

Obike, K. C., Ebe, F. E., and Onu, D. O. (2016). Technical Efficiency of Crop-Farmers Subscribers of National Agricultural Insurance Cooperation (NAIC) in Ehime Mbano Local Government Area of Imo State, Nigeria. *Niger. J. Agric. Food Environ*, 12(2), 149-155.

USDA; National Nutrient Database for Standard Reference Release 28 [Internet]. 2022. US Department of Agriculture, Agricultural Research Service, Available from: <https://www.ers.usda.gov/topics/food-nutrition-assistance/food-security-in-the-us/>.